נא: ר"ן הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים רש"י

מתני' מן הכבוש אין אסור אלא מן הכבוש של ירק. משום דכיון דאמר הכבוש משמע הידוע וסתמא דירק הוא: **כבוש שאני טועם אסור כבל הכבושין.** דכיון שהזכירו בלא ה"א הידיעה כל כבוש במשמע. ודקתני שאני טועם לאו משום דאי לא אמר שאני טועם לא מיתסר בכל הכבושים דודאי כיון דאמר כבוש מיתסר בכולהו אלא לרבותא נקטיה דאפי' אמר שאני טועם אי אמר כבוש אין ואי לא לא. וכולה מתני' כי האי גונא מפרשא בריש מן הצלי דמשמע הידוע ונסיפא צלי דמשמע כל צלי בריש המליח דמשמע הידוע ונסיפא מלוח דמשמע כל המלוחים. ואית דמפרשי דלא הוי הפרשה דמתני' בין הכבוש לכבוש אלא סיפא דקתני בכל הכבושין משום דקאמר שאני טועם הוא וכי האי גוונא נמי באינך כולהו: ירושלמי[1] הוון בעי מימר מלוח לעולם הא לשעה לא אמר ר' יודן מן מה דתניון[2] הרי עלי כבשר מליח וכיון נסך הדא אמרן מלוח לשעה מלוח הוא: **גמ' דכבוש מאי דשלוק מאי וכו'.** לפי פירוש הראשון שפירשתי במשנתינו שעיקר החילוק הוא אם הזכירו בשם הידיעה אם לאו הכא הכי מיבעיא ליה כי אמר דכבוש דשלוק גדל"ת אי משמע הידוע או לא. ולפי פירוש אחרון שפירשנו דאיסורא דמתני' משום שאני טועם הוא הכא מספקא ליה אי אמר כבוש בלא שאני טועם היכי משמע. וסלקא בעיין בתיקו ולאומרא: **מתני' דג דגים שאני טועם אסור בהן בין גדולים בין קטנים.** משום דאמר תרי ליתני דג דגים דדג משמע גדול משום דנמכר בפני עצמו ודגים משמע קטנים לפי שאין נמכרים בלא ביחד: **ומוחר בטרית טרופה וכציר וכמוריים.** טרית טרופה דג גדול טרוף דק דק ומשום הכי שרי משום דדג דגים שלמים משמע ולא טרופים וכל שכן שמותר בציר של דגים שהוא שומן היולא מהן וקרבי דגים מעורבים בו וכל שכן שמותר במוריים שהוא שמנו של דג בלבד וזו וא"ל לומר זו קתני: **הנודר מן הלחנה אסור בטרית טרופה.** לחנה דגים קטנים הרבה מלוחים יש מהם טרופין אלא שרובן שלמים וקתני דכיון שיש מהן טרופין אסור בטרית טרופה. ומיהו בציר ומוריים מותר לפי שאין בהן תחיכות של דג אלא שמנו וקרביו: **הנודר מן טרית טרופה מוחר בציר וכמוריים.** נ"ל דלא שייך למיתני הכא לא אסור בלחנה ולא מותר בה משום דבמקלחה מותר ובמקלחה אסור דכיון דבלחנה איכא שלמים וטרופים בשלמים שרי בטרופים אסור ומשום הכי לא תני הכא לחנה כלל. ומותר בציר וכמוריים איצטריכא ליה למיתני דס"ד אמינא כיון דנדר מטרית שהיא טרופה דק דק יאסר אף בציר ומוריים קמ"ל: **גמ' דג שאני טועם אסור בגדולים.** משום דדג גדול משמע שנמכר בפני עצמו. וכירושלמי [פ"ו ה"ג] מפרש דכל דג שהוא פחות מליטרא קטן מיקרי. ומיהו בכגון זה הכל לפי המקומות: **דג דגה שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים.** דלא תימא מהדר הוא דקא הדר ביה דמעיקרא דבעי מיסר נפשיה בגדולים אמר דג ונסוף הדר ביה ואמר דגה קמ"ל דלא אמר הכי אלא מכולהו אסר נפשיה: **דילמא אלעיה דג גדול וכלעיה דג קטן.** ואע"ג דהוה נמי דבלעיה בסוף גדול מליטרא היה נקלא קטן בערך הראשון: **אלא והדגה אסר כיאור מסה קטנים מסו גדולים לא מסו.** בתמיה. והא כיון שהיאור נהפך לדם ודאי מתו [ולהו] בין גדולים בין קטנים: **אמר הרי עלי ליתן מאי.** מי מיתסר בציר וכמוריים אם לא דמשום הכי מיקרו דגים קטנים כבושין לחנה מפני שהיצר היולא מהן ריחו נודף מלשון ותעל לחנתו [יואל ב] ומיבעיא ליה אי אמר ליתן דמשמע ביה נמי ציר ומוריים או לא: **מתני' הנודר מן החלב מוסר בקוס.** קוס היינו מיס היולאין מן החלב וקורין לו סיר"ו: **ר' יוסי אוסר.** בגמרא [נב:] מפרש טעמא: **מן הקוס מוסר בחלב.** לפוס ליתא דמתני' משמע דר' יוסי נמי מודה בהא ומיהו [3]בברייתא בגמרא פליג: **הנודר מן הגבינה אסור כה כין מלוחה כין טפילה.** דלא תימא מפני שרוב הגבינות מלוחות הן סתמא מלוחה משמע קא משמע לן: מותר

מתני' [4]מן הכבוש אין אסור אלא מן הכבוש של ירק כבוש [5] שאני טועם אסור בכל הכבושים מן השלוק אינו אסור אלא מן השלוק של בשר שלוק שאני טועם אסור בכל השלוקים: **גמ' א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי אמר דכביש מאי דשליק מאי דצלי מאי דמליח מאי היכין משמע תיבעי: מתני' מן הצלי אין אסור אלא מן הצלי של בשר דברי ר' יהודה צלי שאני טועם אסור בכל הצלויים [2]מן המליח אין אסור אלא מן המליח של דג מליח שאני טועם אסור בכל המלוחים [6]דג [2]דגים שאני טועם אסור בהן בין גדולים בין קטנים בין מלוחים בין תפלים בין חיים בין מבושלים ומותר בטרית טרופה ובציר [3] הנודר מן הצחנה אסור בטרית טרופה ומותר בציר ובמוריים הנודר מטרית טרופה [3]אסור בציר ובמוריים: **גמ' תניא[3]** רבי שמעון בן אלעזר אומר דג שאני טועם אסור בגדולים ומותר בקטנים דגה שאני טועם אסור בקטנים ומותר בגדולים דג דגה שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים אמר ליה רב פפא לאביי ממאי דדג שאני טועם גדול הוא דכתיב [1]וימן י"י דג גדול לבלוע את יונה והכתיב [2]ויתפלל יונה אל י"י אלהיו ממעי הדגה הא לא קשיא דלמא פלטיה דג גדול ובלעיה דג קטן [3]והדגה אשר ביאור מתה קטנים מתו גדולים לא מתו אלא דגה משמע גדולים ומשמע קטנים [7]ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם: הנודר מן הצחנה כו': אמר ליה רבינא לרב אשי אמר הרי עלי ציחין מאי תיבעי: **מתני'** [8]הנודר מן החלב מותר בקום ור' יוסי אוסר [9]מן הקום מותר בחלב אבא שאול אומר [10]הנודר מן הגבינה אסור בה בין מלוחה [11]וטפלה הנודר מן הבשר מותר

מתני' אינו אסור אלא בכבוש של ירק. דסתם כבוש ירק הוא אבל אמר כבוש שאני טועם הואיל ואמר כי האי ליתנא אסור בכל הכבושין. וה"ה בכל הנך אם אמר בשלוק סתם אינו אסור כו' דסתם שלוק שלהן אינו אלא בשר ודעתיה לא הוי אלא בשר דדרכו להתבשל ולהשלק: **גמ' ואמר קונם דכבש עלי או דשליק עלי מאי.** מי אמרינן דכבש דמי כמ"ד הכבוש או דילמא דמאן דאמר כבוש שאני טועם ואסור בכל הכבושין: **תיבעי.** כלומר תיקו: **מתני' דג דגים שאני טועם.** דג משמע גדול דגים משמע קטנים וכיון דאמר שניהם אסור בהן בין גדולים בין קטנים: **ומוחר בטרית טרופה.** דג שמשו טרית ומוכלין אותו בחתיכות שלא נדר אלא מדג הנמכר שלם: **ובציר.** שעושין מקרבי דגים וכל שכן במוריים שאין עושין אותו אלא משומן של דגים: **אסור בציר ובמוריים.** והני בכלל טרופין מינהו: **גמ' הלך אחר לשון בני אדם.** שקורין דג לגדול ודגה לקטנים כי להכי כי אמר דג מותר בקטנים וכי אמר דגה אסור בקטנים וכי אמר דג דגה אסור בשניהם: **אמר הרי עלי ליתן.** מי אמר דמדגים ממש קאמר ולא מדבר אחר או דילמא דמי כמאן דאמר מן הלחנה: **מתני'** [1]**מן הקוס.** משג"א היינו נפיוסי דחלבא דקוס אינו בכלל חלב: **אוסר.** [2] דקא סבר יש בו לחלות חלב והוי בכלל חלב: **מן הקוס מוסר בחלב.** דכרי הכל דחלב אינו בכלל קוס: מותר

מסורת הש"ס

ז) [נקמן נב:]. כ) [מתנה שבמתניתא אינמא נ"ל מותר יכן נירסת הר"ן בפירושו אבל נירסת רש"י והרא"ש אסור]. ג) [תוספתא פ"ג ע"ש]. ד) [לעיל ל: וש"נ]. ה) [י"ל בין תפלה וכולו מלבון היאמר תפל מבלי מלח אינו ו פסוק ו' וכן בשמת קמח. בשר תפל דג תפל ובנהה סף: ובאמרי דוכתי איתא תפל כתיו]. ו) [י"ל מותר בקום]. ז) [פ"ו ה"ג]. ח) [לעיל יח:]. ט) [בברייתא שלפנינו לא נמצא ועיין בכ"י פר' ר"י ובתוס' ר"ינ]. י) [איך נלף נ"ב ע"ש]. כ) [י"ל כאילו אמר בכוס דמי או כאילו אמר שאני טועם. יעב"ן].

תורה אור השלם

1. וַיְמַן יְיָ דָג גָּדוֹל לִבְלֹעַ אֶת יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת:
יונה ב א
2. וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה:
יונה ב ב
3. וְהַדְּגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מָתָה וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא יָכְלוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם:
שמות ז כא

הגהות הב"ח

(א) במשנה שאיני טועם כל"ל וכן בכל העמ"ל: (ב) שם בטרית טרופה ובציר ובמוריים הגהה: (ג) רש"י ד"ה לאסר דקסבר יש בו:

לעזי רש"י

משג"א [מישג"א] מי-גבינה, נסיוב החלב.

מוסף רש"י

אסור בציר ובמוריים. דהני מדגים טרופין הוו (ראש"ה בשמו).

פירוש הרא"ש

מתני' אינו אסור אלא מן הכבוש של ירק. דסתם כבוש הוא של ירק: בכבוש שאני טועם בו'. דכיון שאני טועם ומן שליק עלי מלות: גמ' דכביש מאי דשליק מאי. כלומר כי כבוש דמי או כאילו אמר שאני טועם ולאחר פירוש מי הוי בכבוש או הכבוש: מתני' דג דגים שאני טועם. לו דג לו דגים ופליגא אדר' שמעון דאמר בגמרא דדג דוקא גדול משמע וי"ש כשאמר שניהם דג משמע גדול ודגים קטנים ול"ג דכדגים לחודיה קני דמשמע כל מיני דגים: ומותר בטרית טרופה. דג גדול וחותכים אותו לחתיכות ויש לו שם כפני עצמו ואינו בכלל דג ולא בכלל דגים אי נמי לא היה דעתו כי אם על דגים הנמכרים שלמים: ובציר. אע"ג דקרבי דגים מעורבים בו: וחצחנה. מעורבות מיני דגים טרופים נקראים לחנה כלאיתא בע"ז (ד' מ.) הוסיף אריא לחנתא ובפנהדרין (ל' מט.) אפי' לחנתא טעים ופרים לבו. וטרית הוי בכלל לחנה: ומותר בציר ובמוריים. כיון דאין עיקר ממשות הדג מעורב בהם: הנודר מטרית טרופה אסור בציר ומוריים. כיון שהזכיר טרופה מכל דגר שמעורב בו ממין הדג משמע: נמ' ובלעיו דג קטן. מגנד הראשון היה קטן: ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם. וכגולין לקרות לקטנים דגה ולגדולים דג: ציחין מאי. מי הוי לחנה ומותר בציר ומוריים או הוי בטרית טרופה ואסור בציר ומוריים: מתני' מן החלב מותר בקום. הייגו נפיוסי דחלבא ונקרא קוס לפי שעל ידי שמעמידין החלב הוא נפרד לגד אחר: רבי יוסי אוסר. קא סלקא דעתיה דפסולת כל דבר הוי בכלל שמו הראשון: בין מלוחה בין טפילה [צ"ל תפלה]. דלא תימא הגבינה המיוחדת שבגבינה משמע ואין דרך לחלבה בלא מלח: גדול משמע וי"ש כשאמר שניהם דג משמע גדול ודגים קטנים ול"ג דכדגים לחודיה קני דמשמע כל מיני דגים: ומותר בטרית טרופה. דג גדול וחותכים אותו לחתיכות ויש לו שם כפני עצמו ואינו בכלל דג ולא בכלל דגים אי נמי לא היה דעתו כי אם על דגים הנמכרים שלמים: ובציר. אע"ג דקרבי דגים מעורבים בו: וחצחנה. מעורבות מיני דגים טרופים נקראים לחנה כלאיתא בע"ז (ד' מ.) הוסיף אריא לחנתא ובפנהדרין (ל' מט.) אפי' לחנתא טעים ופרים לבו. וטרית הוי בכלל לחנה: ומותר בציר ובמוריים. כיון דאין עיקר ממשות הדג מעורב בהם: הנודר מטרית טרופה אסור בציר ומוריים. כיון שהזכיר טרופה מכל דגר שמעורב בו ממין הדג משמע: נמ' ובלעיו דג קטן. מגנד הראשון היה קטן: ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם. וכגולין לקרות לקטנים דגה ולגדולים דג: ציחין מאי. מי הוי לחנה ומותר בציר ומוריים או הוי בטרית טרופה ואסור בציר ומוריים: מתני' מן החלב מותר בקום. הייגו נפיוסי דחלבא ונקרא קוס

תוספות

קונם מן הכבוש. שאמר קונם כבוש עלי אינו אסור אלא בכבוש של ירק דסתם כבוש משמע כבוש של ירק אבל לא כבוש שאני טועם כיון שאמר שאני טועם אסור בכל הכבושים: מן השלוק. סתמא הוי של ירק: דכבוש מאי. פירוש אם אמר קונם דכבוש עלי מאי כסתם כבוש דמי ואינו אסור אלא בכבוש ירק או דילמא כשאני טועם דמי ואסור בכל הכבושין: מן הצלי. סתמא הוי דבשר: מן המליח. סתם מליח הוי דג מליח: דג דגים שאני טועם. פירוש דג או דגים וכיי שמעון דאמר בגמרא דג גדולים משמע פליג אהא וי"ש דג דגים דאמר לתרוייהו: בטרית טרופה. מין דג גדול שמותכין וטורפין אותו ולא מיקרי לא דג ולא דגים אלא ים להם שם כפני עצמם: טרית. טוניי"ש בלע"ז וי"מ שלכך מותר בטרית שלא נתכוון אלא לדגים שלמים: ומותר בציר. אע"פ שדגים מעורבין בו וא"ל לומר מוריים שאין בו אלא שומן דגים: הנודר מן הלחנה. דגים טרופים כדאמר בע"ז (דף מ.) ובפנהדרין (דף מט.) מוציני ולחנתא טעים ופרים לבו וי"מ דגים קטנים ולפי שהטרית המוכה בחתיכות קטנות הוי בכלל לחנה: ומותר בציר ובמוריים. לאין ניכר בהם ממשות הדגים ולא נתכוין אלא לממשות הדגים: הנודר בטרית טרופה אסור בציר ובמוריים. טרופה ואין טרופה גדולה מזה שאין בהם רק לחלוחית הדג ושומנו: תניא ר' שמעון אומר דג שאני טועם אסור בדג גדול. דדג משמע דג גדול כדכתיב ויזמן ה' דג גדול: דג דגה. פירוש שאתר שניהן כין גדולין כין קטנים משמע מיתיתר הלשון: במתני הדגה וכו' בגמרא הלך אחר לשון בני אדם. ובקרין לקטנים דגה: הרי עלי לחיתן. כיון דאמר לשון זה משמע לחנתא זו דוקא ומותר בטרית טרופה או דלמא כנדר מן הלחנה ואסור בטרית: ומותר בקום. מי אלא דהואיל ופסולת אלא הוא אינו בכלל אלא ורבי יוסי אוסר דפסולת אלא הוי בכלל אלא: קום. מי אלא שקורין מנ"ש בלע"ז ורבי יוסי סבר דקום בכלל אלא וכן אלא בכלל קום וי"מ הנדר בקום מותר באלא לדברי הכל: הנדר מן הגבינה אסור בין מלוחה בין תפילה. ואע"ג דלא אכלי אינשי אלא מלוחה: הנדר מן הבשר מותר בדוגה ובקיפה. אע"ג שיש בו טעם בשר ואע"ג דקיפה הוי בשר שנקפה בשולי הקדירה דלא קרי אינשי בשר אלא תחיכות בשר שהן בשין: [1]רי יהודה אומר. דסבר היא ועטמה: בבשר מותר בכרוב. לכאורה משמע דמותר בשר להחליף ומכוח וכן בנדר מן העגבים ומן החתכים שאינו מתכוין לאסור עצמו בהנאת מין בשהוא מוכיר אבל בשאמר קונם בשר זה עלי אסור אפילו בהנאה וכי הכיא דקונם פירות הללו עלי לאסור בחיטיפיהן:

לפי שעל ידי שמעמידין החלב הוא נפרד לגד אחר: רבי יוסי אוסר. קא סלקא דעתיה דפסולת כל דבר הוי בכלל שמו הראשון: בין מלוחה בין טפילה [צ"ל תפלה]. דלא תימא הגבינה המיוחדת שבגבינה משמע ואין דרך לחלבה בלא מלח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com